

مردم از امروز به فکر خودشان باشند، شرایط اقتصادی روز به روز بدتر خواهد شد گفتگو با جمشید اسدی

بازار ارز آشفته بود که سیاست غیرپولی و مالی بانک مرکزی یعنی برخورد امنیتی برای کنترل قیمت ارز، نه تنها که قیمت ارز را به مرز ۲۰۰۰ تومان رساند که افسار بازار سکه را نیز گسیخت. خودنویس در گفتگو با جمشید اسدی، اقتصاددان در پاریس به بررسی این اوضاع آشفته پرداخته است. اسدی معتقد است که بانک مرکزی از پس کنترل بازار ارز برنخواهد آمد و می‌گوید: "مردم از امروز به فکر خودشان باشند که آینده بسیار تاریک خواهد بود"

امروز و در این لحظه، سایت متقال، بهای دلار آمریکا ۱۹۰۰ تومان و تمام سکه بهار آزادی طرح قدیم ۹۳۰،۰۰۰ تومان را اعلام می‌کند. بانک مرکزی نهادی است که باید امکان سروسامان دادن به اوضاع اقتصادی را با اتخاذ و اجرای سیاست های مالی و پولی به موقع و صحیح داشته باشد. اما به نظر می‌رسد که این در شرح وظایف بانک مرکزی یک دولت دیکتاتوری نیست. در چنین بانکی و چنین شرایطی دور از انتظار نیست که به جای وضع سیاست‌های اقتصادی، از نیروی های امنیتی مدد گرفته شود و اقتصادی ترین کار بانک دیکته قیمت به بازار باشد. به هر شکل دیکته کردن از حکومت دیکتاتوری جدا شدنی نیست. اما کارشناسان اقتصادی چه آنها که معتقدند دولت همچنان قادر به کنترل بازار است و چه آنها که مخالف این ادعا هستند، باور دارند که امنیتی کردن دردی را درمان نخواهد کرد. به همین مناسبت با دکتر جمشید اسدی، اقتصاددان در پاریس درباره اوضاع این روزهای بازار ارز و سکه گفتگو کرده‌ایم که بخش نخست آنرا امروز می‌خوانید.

چرتکه: گروهی معتقد بوده‌اند که بانک مرکزی توانایی کنترل بازار ارز را دارد اما یا به این دلیل که از افزایش بهای ارز سود می‌برد و یا به این دلیل که قصد دارد قیمت ارز را به قیمت واقعی خود نزدیک کند از دخالت در بازار پرهیز می‌کند. با توجه به شرایط جاری بازار ارز آیا همچنان این ادعا می‌تواند صحیح باشد؟

جمشید اسدی: من فکر می‌کنم و ته فکر من این است که دولت نمی‌تواند بازار ارز را تنظیم کند. اما چطور دولت می‌تواند بازار ارز را تنظیم کند؟ وقتی که به اندازه تقاضا، بتواند ارز به بازار عرضه کند. به عقیده من دولت نمی‌تواند این کار را انجام دهد و دلایل مختلفی هم برای این ادعا دارم. یک اینکه اگر می‌توانست لازم به بگیر و ببند نبود و دوم اینکه یارانه‌ها را می‌داد (مثلا هنوز سهم صنعت را نداده است). اما این به این معنی نیست که دولت نمی‌خواهد که از تفاوت قیمت رسمی و قیمت اصلی (قیمت خیابان فردوسی) سود ببرد اما نخواهد توانست بازار ارز را تنظیم کند. در هر صورت افزایش قیمت ارز به این شکل برای اقتصاد هزینه خواهد داشت و این از اختیار دولت خارج شده است. حتی دولت اگر بتواند بازار را تنظیم کند هنوز به صورت مصنوعی این کار را انجام می‌دهد. در بازار است که قیمت اصلی ارز تعیین می‌شود. آن زمانی هم که دولت قیمت ارز را پایین نگه می‌دارد یعنی به دلار ارزش بیشتری می‌دهد، چطور می‌تواند این کار را انجام دهد؟ بانک ارز دارد به اندازه کافی، ارز را می‌فروشد و ریال می‌خرد، در نتیجه ارزش ارز می‌آید پایین و ارزش ریال می‌آید بالا. اما من مطمئن نیستم که در حساب ذخیره ارزی به اندازه کافی ارز موجود باشد. حتی اگر الان ارز به اندازه کافی موجود باشد اولاً با توجه به افق سیاه تحریم بانک مرکزی، من مطمئن نیستم که این پول را بتواند نگه دارد برای بلند مدت. ثانیاً به دلیل که نتوانسته یارانه مثلا صنعت را بدهد و صحبت از حذف بیست میلیون نفر از پرداخت یارانه است، من واقعا مطمئن نیستم که بتواند بازار را تنظیم کند.

چرتکه: آیا کنترل بازار با تعادل در بازار یکسان است و اصولا دولت‌ها به چه دلیل دست به کنترل بازار ارز می‌زنند؟

جمشید اسدی: تنها برخورد آزادانه عرضه و تقاضا است که قیمت تعادلی در بازار را تعیین می‌کند. اما دولت معمولا به دو انگیزه سیاسی و اقتصادی می‌تواند قیمت ارز را به غیر از قیمت بازار اعلام کند. الان انگیزه دولت چه می‌تواند باشد؟ اول از نظر اقتصادی اینکه دولت می‌تواند بگوید اگر قیمت ارز این (قیمت فعلی و یا تعادلی) باشد، واردات کشور گران‌تر خواهد شد، هزینه‌ها برای تولیدکنندگان خیلی بالا می‌رود و نمی‌توانیم صادر کنیم، تولید گران می‌شود و بنابراین قیمت ارز را باید پایین بیاوریم. دلیل سیاسی اینکه، دولت می‌گوید آبروی ما می‌رود زیرا که مرتب نسبت به دلار آمریکای «جهان خوار» ارزش ریال کمتر می‌شود. کمالینکه در سال ۱۳۹۰، از ابتدای سال تا به امروز ۵۰ درصد ارزش ریال در مقابل دلار کاسته شده است و دولت ممکن است بگوید که به لحاظ سیاسی این آبروریزی است و باید ارزش ریال را بالا نگه داشت. دخالت دولت به این دو انگیزه است ولی هیچ قیمتی به غیر از قیمت ناشی از برخورد آزادانه عرضه و تقاضا در بازار نیست که تعادل ایجاد کند یعنی همان قیمت خیابان فردوسی.

چرتکه: آیا کنترل بازار با دیکته کردن قیمت یا امنیتی کردن فضا هزینه‌هایی برای اقتصاد خواهد داشت؟

جمشید اسدی: اول اینکه، اگر اینها توانستند با کنترل و امنیتی کردن فضا، لوازم آرایش، مشروب و ماهواره را از بین ببرند، لابد می‌توانند این تقاضا برای ارز را هم کنترل کنند. تنها نتیجه این کار، افزایش بیشتر قیمت ارز است. پیش‌بینی من این بود که با امنیتی کردن اوضاع قیمت ارز بالا می‌رود و این اتفاق هم افتاد. با امنیتی کردن ممکن است بتوان مردم را برای مدتی ترساند اما بعد فروشنده می‌گوید که فروش ارز برای من جرم و جریمه دارد و حاضر نیستم به قیمت هفته قبل ارز بفروشم و به قیمتی می‌فروشم که ارزش به جان خریدن این مجازات و تنبیه را داشته باشد. بنابراین نتیجه پلیسی کردن تنها افزایش قیمت خواهد بود. البته این را در نظر بگیرید که خود آقایان یا بسیاری از آنها از این امر سود خواهند برد.

در نهایت بازار را نمی‌توانند کنترل کنند. اما از هزینه‌های ثانوی امنیتی کردن بازار ارز این است که مردم آنچه را که در ارز می‌دیدند حالا در چیز دیگری خواهند یافت یا همان ارزش‌های پناهگاهی. اینکه قیمت سکه بالا رفته، چون مردم اعتماد به اقتصاد ملی ندارند پس باید یا سنگ قیمتی بخرند یا ارز بخرند. اما باز هم تاکید می‌کنم و به طور روشن خدمت شما ارز می‌کنم که اگر پس کنترل بازار بر نخواهند آمد.

چرتکه: پیش‌بینی شما در مورد آینده اقتصادی ایران با توجه به شرایط حال حاضر چیست؟

من فکر می‌کنم که خروج سرمایه به شدت بیشتری از گذشته اتفاق خواهد افتاد. متأسفانه باید به روشنی خدمت خوانندگان عزیز شما گفت که شرایط اقتصادی از این به بعد با دلی پردرد باید بگویم که روز به روز بدتر از گذشته خواهد شد و همه فکر خودشان را از امروز بکنند.

22/01/2012